

1,1 milyon bebek için oyun planlamak: İstanbul95

- ▷ Superpool mimari şirketi, İstanbul'daki küçük çocuklar için oyun alanları tasarladı.
- ▷ Dört ilçe belediyesi, oyun alanı tasarımında yeni fikirleri denemeyi kabul etti.
- ▷ İstanbul'un yeni belediye başkanı, başarıları şehir genelinde yaygınlaştırılmasıyla ilgileniyor.

Selva Gürdoğan

Ortak

Superpool, İstanbul,
Türkiye

İstanbul, hanelerin %47,5'inde 5 yaşın altında olmak üzere, çocukların yaşadığı, 15,5 milyonluk nüfusa sahip bir şehir. Bernard van Leer Vakfı'nın İstanbul95 programı da küçük çocuklara ve bakımverenlerine yarar sağlayan kamu harcamalarının artırılmasına önayak olma niyeti ile hayata geçirildi.

İstanbul'da, her biri seçimle işbaşına gelen bir 39 belediye başkanı ve bir de büyükşehir belediyesi bulunuyor. İstanbul95'in pilot aşamasında, en başından itibaren alınan derslerin iki yıl içinde büyükşehir düzeyine çıkartılması hedefiyle yeni hizmetlerin ve iyileştirilen kamusal alanların denenmesi amacıyla, Sarıyer, Maltepe, Sultanbeyli ve Beyoğlu olmak üzere dört ilçe belediyesi ile ortaklığa gidildi. Bu zamanlama, 2019 yerel seçimlerine de güzel şekilde denk düştü. Superpool da her bir ortak belediyenin kendi sınırları içinde küçük çocuklar için birer oyun alanı inşa etmesine yardımcı olmak üzere İstanbul95 projesine katıldı. Bu mütevazı hedef, ilçe belediyelerindeki yeni müdürlüklere bir küçük çocuk gündeminin kazandırılmasının da ilk adımı oldu. Her ne kadar sosyal hizmetler gibi kimi müdürlükler küçük çocuklar ve bakımverenleri için sağlayabilecekleri hizmetlerin farkında olsalar da fen işleri veya park ve bahçeler gibi diğer müdürlükler, şehirlerin bebekler ve yürümeye başlayan çocuklara uyacak şekilde iyileştirilmesinde kendi üzerlerine düşen bir rol görmüyorlardı. İstanbul95, bunu tasavvur etmeye başlamalarına yardımcı olmak üzere iki kaynak yarattı: haritalar ve bir fikir rehberi.

İstanbul, oyun alanlarından mahrum bir şehir değil; son on yıllarda, şehrin dört bir yanında birçok oyun alanı kurulurken, söz konusu dört ilçenin her birinin sınırları içinde 50 ilâ 100 oyun alanı bulunuyor. Kadir Has Üniversitesi ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı (TESEV) tarafından geliştirilen haritalar (harita.kent95.org), bu oyun alanlarının her birini, her bir mahalledeki çocukların sayısını gösteren arka plan haritalarına oturtarak, sağlanmakta olan hizmetlerin gerçek ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesine yardımcı oluyor.

Haritada nüfus verileri temel alınarak, çocuklar 0-4 yaş, 5-9 yaş ve 10-19 yaş arası olmak üzere yaş gruplarına göre ayrılıyordu. En yüksek küçük çocuk nüfusuna sahip mahallelerin ihtiyaçları karşılayan oyun parkları var mıydı? Tam olarak değil.

Genel olarak, oyun alanı ekipmanları, halihazırda kaba motor becerilerini geliştirmiş olan 5 yaş ve üzeri çocuklar için tasarlanır. Oysa oyun ve oyun alanlarına duyulan ihtiyaç çok daha erken yaşlarda başlar. Araştırmalar, bir bebeğin başını kaldırmaktan oturmaya ve emeklemeye kadar elde ettiği her bir yeni becerinin oyun yoluyla mükemmelleştirildiğini, bu şekilde daha kompleks becerilerin geliştirilmesi için gerekli temellerin oluşturulduğunu gösteriyor.

0 - 3 yaş arası çocuklara yönelik oyun alanları

Superpool'un üstlendiği ilk iş, çocuklara ve bakımverenlerine yönelik oyun alanları için bir fikirler kitabı oluşturulması oldu. Çalışmada, çocukların hayatlarının o olağanüstü ilk beş yılında geliştirdiği her bir beceri için kamuya açık oyun alanlarında oyun fırsatlarının nasıl yaratılacağı keşfediliyordu.

Erken çocukluk döneminde oyun oynamak için, kamusal alanlara pahalı ekipmanların kurulması gerekmez. Denge, tırmanma ve zıplama gibi aktiviteler için, alan ve kum, su, gölge ve basit ekipmanlar gibi unsurların daha ustalıkla düzenlenmesini gerektirir. Tasarımda bakımverenlerin konfor ve refahının düşünülmesi de en az oyunun kendisi kadar önemlidir.

Pilot oyun alanlarının uygulanmasında karşılaştığımız en önemli zorluk, ortak belediyelerinin satın alma süreciydi. Temaslarımız sırasında, parklar ve bahçeler müdürlüklerinin oyun alanlarının tasarım ve bakımında oldukça sistemli bir yaklaşıma sahip olduğunu öğrendik. Büyük sözleşmelerde, düzenli aralıklarla

Sıfır ilâ 3 yaşa arası çocuklar ve bakımverenleri için tasarlanmış bir oyun alanı.

'Erken çocukluk döneminde oyun oynamak için, kamusal alanlara pahalı ekipmanların kurulması gerekmez. Denge, tırmanma ve zıplama gibi aktiviteler için, alan ve kum, su, gölge ve basit ekipmanlar gibi unsurların daha ustalıkla düzenlenmesini gerektirir.'

ihaleye gidiliyor. Bu sözleşmeler daha sonra aralarında bitkiler, zemin kaplamaları ve ekipmanlar gibi geleneksel bir oyun alanının her bir unsurundan sorumlu şirketlere ayrı ayrı taşere ediliyor. Bu taşeronlar, birbiriyle uyumlu şekilde çalışıyor, geniş bir yelpazeden fiyat seçenekleri ile kataloglardan ekipman montajı gerçekleştiriyorlar.

Çalışırken mevcut ürün kataloglarının dışına çıkmak ve düz bir zemin dışında herhangi bir şey istemek, birçok soruna yol açtı. İlçe belediye başkanlarının bu oyun alanlarının inşa edilmesi yönünde vermiş olduğu doğrudan talimatlara rağmen, farklı düzeylerden teknik personelin direnişiyle karşılaştık.

'Geleneksel olmayan' herhangi bir oyun alanı tasarımına gösterilen direnişin altında yatan en önemli argüman güvenlik oldu. Örneğin, devrilmiş bir ağaç gövdesinin bir oyun unsuru olarak kullanılması güvenli midir? Kişisel tercihlere bırakıldığında, güvenlik üstesinden gelmesi çok zor bir konu haline gelebilir. İhtilâfa düşülmesi halinde başvurulacak dayanak belge olarak EN 1176 Oyun Alanı Elemanları ve Zemin Düzenlemeleri Standartlarının seçilmesi son derece önemliydi. Yerel düzeyde, TS 1176 kodu ile kabul edilen bu Avrupa standardı, Türkiye'de bilinse de katı bir biçimde takip edilmiyor. Standardın sağladığı yönlendirmelere uymanın kabul edilmesi, deney yapmayı da mümkün kıldı.

Bir oyun alanından daha fazlası

Pilot oyun alanlarının inşa edilmesi sırasında, karşılıklı güven ve ortak bir vizyon da oluşturduk. Ortaklarımız ile birlikte giriştiğimiz süreç, Danimarka ve Hollanda'ya yaptığımız inceleme gezileri ve farklı paydaşlar ile düzenlenen birçok atölye çalışması ile de desteklendi. Hem erken çocukluk gelişimi hem de kentsel tasarımında personelin eğitilmesi amacıyla Boğaziçi Üniversitesi ve Kadir Has Üniversitesi gibi akademik ortaklar seferber edildi.

Güven oluşturdukça, bir yandan da bebekler ve yürümeye başlayan çocuklara yönelik imkânlarla sahip olmayan mevcut oyun alanlarında küçük çocuklar için pop-up oyun aktiviteleri düzenlenmesi veya 'bebek arabası denetimleri' ile oyun alanlarının erişilebilirliğinin test edilmesi gibi yeni maddeleri de gündeme sokabildik. Her yeni deneyim, ortaklardan oluşan daha büyük ekibin, şehri bebekler, yürümeye başlayan çocuklar ve bakımverenleri için daha da iyileştirmek için yapabileceğimiz çok şey olduğu konusunda daha da güven kazanmamıza yardımcı oldu.

2019 yerel seçimlerinde, her iki ana İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı adayının seçim kampanyasında da çocukların şehirdeki ihtiyaçlarına yer verildi. Bugün, İstanbul'un birçok defa başta en küçükler olmak üzere, şehirdeki çocuklar için çalışmak istediğini defalarca resmen beyan etmiş bir belediye başkanı var. İstanbul95'in bir şehrin en küçüklerine hizmet etmesini sağlamak için gerekenleri farklı yönleri ile test eden tüm ortakları da sahip oldukları teknik bilgileri aktarmak için protokoller belirlediler. Olağanüstü şeylerin meydana gelmesi için her şey hazır.

➔ [Bu makaleye, earlychildhoodmatters.online/2020-24 adresinden erişebilirsiniz](https://www.earlychildhoodmatters.online/2020-24)